

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ У СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ БАНКІВСЬКОГО ПРАВА

*В.П. Приходько, старший викладач,
Українська академія банківської справи НБУ*

В даний час тривають дискусії щодо актів Кабінету Міністрів України та Автономної Республіки Крим як джерел банківського права.

Вважаємо за можливе розглянути дане питання з урахуванням певних особливостей. Згідно зі ст. 116 Конституції України уряд забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики тощо, розробляє програми економічного розвитку України. Відповідно до ст. 117 Конституції України Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Однак відповідно до ст. 52 Закону України "Про Національний банк України" центральний банк підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України, якщо вона не суперечить забезпеченню стабільності грошової одиниці України. Згідно зі ст. 53 зазначеного закону не допускається втручання органів законодавчої та виконавчої влади або їх посадових осіб у виконання функцій і повноважень Ради Національного банку чи Правління Національного банку інакше, як у межах, визначених цим законом. Отже, можна зробити висновок, що у разі прийняття урядом акта, який суперечитиме виконанню центробанком своїх завдань у сфері забезпечення стабільності національної валюти, останній має право не виконувати таке розпорядження уряду. Такі повноваження центробанку є однією з істотних ознак його незалежності.

Окремі науковці стверджують, що до складу джерел банківського права слід віднести також закони та постанови Автономної Республіки Крим. Також до джерел банківського права відносять постанови Кабінету Міністрів України. Слід зауважити, що це викликає певні сумніви.

Передусім, йдеться про незалежний статус Національного банку України, який, відповідно до Закону України "Про Національний банк України" від 20 травня 1999 р., видає нормативно-правові акти з питань, віднесених до його повноважень, що є обов'язковими для суб'єктів банківських правовідносин.

Якщо базуватися на цій нормі, то незрозуміло, яким чином органи законодавчої чи виконавчої влади АРК можуть видавати нормативні акти, обов'язкові для виконання Національним банком України, якщо останній є підзвітним лише Верховній Раді України і не розглядається взагалі як підконтрольний комусь орган. Слід підтримати, з цього приводу позицію, згідно з якою не можна будь-які відносини, де беруть участь банки, відносити до банківських відносин. Якщо банк орендує приміщення або закупляє офісне обладнання для забезпечення власної діяльності, то такі відносини регулюватимуться нормами цивільного та господарського права, а не банківського.

Щодо актів автономії, то слід зазначити, що Україна є унітарною державою і має дворівневу банківську систему (як, зокрема, і бюджетну). Згідно з ч. 2 ст. 135 Конституції України нормативно-правові акти Верховної Ради АРК та рішення Ради міністрів АРК не можуть суперечити Конституції і

законам України та приймаються відповідно до Конституції України, законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України та на їх виконання. В статті 137 Конституції України, де визначаються питання, з яких АРК здійснює нормативне регулювання, жодні відносини у сфері банківської діяльності не зазначаються. Навпаки, в п. 4 ст. 138 Конституції України закріплено, що розроблення, затвердження та виконання бюджету АРК здійснюється на основі єдиної податкової та бюджетної політики України. Отже, АРК не наділена спеціальними повноваженнями у сфері регулювання банківських відносин.

Таким чином, ні органи законодавчої, ні виконавчої влади Автономної Республіки Крим не вповноважені на правове регулювання банківських відносин.

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України не мають визначального значення в регулюванні банківських відносин з огляду на те, що Національний банк України є самостійним і незалежним від Кабінету Міністрів України органом державного управління і саме він наділений компетенцією здійснювати правове регулювання у відповідній сфері.